

Kasvun ja oppimisen lautakunta 22.04.2026 § 87

§ 87

Lausunto valtuustoaloitteeseen selvitys ja parannusehdotuksia oppilaaksiottoon

Valmistelijat / lisätiedot:
Gould Merivuokko
Latvala Tero
Tuovinen Jonna
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettujen Ira Hietanen-Tanskasen ja Aino Laineen sekä 39 muun kaupunginvaltuutetun 12.1.2026 jättämään valtuustoaloitteeseen selvitys ja parannusehdotuksia oppilaaksiottoon.

Käsittely

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Valtuutetut Ira Hietanen-Tanskanen ja Aino Laine sekä 39 muuta valtuutettua ovat 12.1.2026 tehneet valtuustoaloitteen Espoon perusopetuksen oppilaaksiotosta. Valtuutetut edellyttävät, että Espoossa tehdään selvitys ja parannusehdotukset oppilaaksiottoon. Selvityksessä tulisi tarkastella ainakin seuraavia kysymyksiä:

- Ovatko nykyiset linjaukset kuntalaisten mielestä tarkoituksenmukaisia ja miten oppilaaksiottoa/kokemusta oppilaaksioton oikeudenmukaisuudesta voitaisiin parantaa?
- Missä ja miten painotettua opetusta järjestetään Espoossa? Miten hyvin Espoon eri suuraluiden välinen tasapuolisuus toteutuu painotetun opetuksen järjestämisessä?
- Mitkä asiat espoolaisille vanhemmille ovat tärkeitä ja lisäävät oppilaaksiottoa koskevien päätösten hyväksyttävyyttä?
- Miten oppilaaksioton kautta voitaisiin ehkäistä eriytymistä?

Suomenkielisen perusopetuksen oppilaaksiotto

Perusopetuksen oppilaaksiottoa koskevista linjauksista päättää kasvun ja oppimisen lautakunta. Suomenkielisen opetuksen tulosityksikkö on viemässä perusopetuksen oppilaaksiottoa koskevat linjaukset kasvun ja oppimisen lautakunnan päätettäväksi syksyllä 2026, jotta mahdollisia uusia linjauksia voidaan noudattaa vuoden 2027 oppilaaksiotossa. Tätä ennen tullaan kuulemaan kuntalaisia kyselyn avulla, jotta heidän näkemyksensä voidaan huomioida.

Lähikoulun osoittamisperusteet

Lähikoulun osoittamisperusteet määrittelevät, miten oppilaspaikat osoitetaan kullakin oppilasalueella asuville oppilaille. Espoossa noudatettavat linjaukset tarjoavat laajemman palvelutason kuin laki edellyttää. Perusopetuslaki §6:ssä todetaan: ”Opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämipaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Esiopetusta järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuspalveluita.” ([13.7.2018/542](#)) Espoossa lautakunnan päättämien linjauksien mukaisesti oppilaaksiotossa huomioidaan lain vähimmäisvaatimuksia laajemmin myös oppilaan terveydelliset tai muut painavat syyt, sisarusperuste sekä huoltajan mahdollisuus esittää lähikoulutoive.

Voimassa olevissa linjauksissa lähikoulu osoitetaan ensimmäiseksi oppilaille, joilla on terveydellinen tai muu painava syy, josta huoltaja on toimittanut asianmukaisen lausunnon. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi koulurakennukseen liittyvät erityistarpeet tai sosiaaliset syyt, kuten vakava koulukiusaaminen. Toisena perusteena huomioidaan sisarusperuste, jonka toteutuminen tarkistetaan perusopetuksen hallintopalveluissa. Tämän jälkeen alueen muut oppilaat sijoitetaan kouluihin siten, että koulumatkat ovat mahdollisimman lyhyet ja turvalliset. Koulumatkojen pituuksia tarkastellaan koko alueen kokonaisuuden, ei yksittäisen oppilaan näkökulmasta.

Viimeisenä huomioidaan huoltajien ilmoittamat lähikoulutoiveet, mikäli niiden toteuttaminen on mahdollista.

Oppilassijoittelussa tarkastellaan aina kaikkia oppilaaksiottoalueella asuvia koulutulosikäluokan lapsia. Sijoittelu tehdään siten, että ratkaisut ovat taloudellisesti ja pedagogisesti perusteltuja. Oppilassijoittelua tehdään yhteistyössä rehtoreiden esihenkilönä toimivan aluepäällikön ja koulujen rehtoreiden kanssa sekä monikulttuuristen opetuspalveluiden ja oppimisen ja koulunkäynnin tuen palvelualueen kanssa.

Yhteistyömalli Suvan kanssa

Suomenkielinen perusopetus ja Suomenkielinen varhaiskasvatus tekevät yhteistyötä esi- ja alkuopetuksessa. Espoossa esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä tuetaan koko lukukauden kestävästä pedagogisesta yhteistyöstä toimintamallin avulla. Toimintamallin tarkoituksena on luoda edellytykset esi- ja alkuopetuksen jatkumolle, jossa lapsen on mahdollista työskennellä turvallisessa ilmapiirissä sekä siirtyä luottavaisesti esiopetuksesta kouluun. Esioppilaan näkökulmasta kyseessä on yleisesti koulun toimintaan, ei nimenomaan oman tulevan koulun toimintaan tutustuminen. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen erilaisista oppilaaksioton linjauksista johtuen yhdestä esiopetusyksiköstä mennään tavallisesti

useampaan eri kouluun. Yhteistyö koetaan merkitykselliseksi ja se vahvistaa yhteistä toimijuutta alueiden sisällä.

Viestintä

Koulutulokkaiden huoltajille lähetetään vuosittain joulukuun loppupuolella kirje, jossa kerrotaan oppivelvollisuuden alkamisesta ja kouluun ilmoittautumisesta. Kirje sisältää ohjeet Wilma-tunnusten luomiseen sekä esitteen Espoon suomenkielisestä perusopetuksesta. Tämän lisäksi oppilaaksioton linjaukset ja ilmoittautumisohteet ovat kuntalaisille nähtävillä kaupungin verkkosivuilla. Kuudesluokkalaiset ja heidän huoltajansa saavat tiedotteet yläkouluun siirtymisestä joulukuun aikana. Tiedotteet julkaistaan Wilmassa.

Päätökset koulupaikoista julkaistaan oppilaaksioton aikataulun mukaisesti Wilmassa tai postitetaan huoltajille kotiin. Päätökseen voi hakea muutosta lupa- ja valvontavirastolta. Muutoksenhakuohjeet ovat päätöksen liitteenä. Mahdollisiin huoltajien kyselyihin vastaa ensisijaisesti päätöksen tehnyt rehtori. Mikäli Espoon kaupunki havaitsee oppilaaksiotossa virheen, se pyritään aina korjaamaan viipymättä. Aluehallintovirastolle (nyt Lupa- ja valvontavirastolle) tehdyt muutoksenhaut liittyvät useimmiten tilanteisiin, joissa huoltajat kokevat, ettei lapsen tai perheen erityistilannetta ole huomioitu riittävästi. Lähikoulupäätöksiä koskevissa muutoksenhauissa ei tyypillisesti ole esitetty sellaisia perusteita, jotka olisivat ristiriidassa Espoon suomenkielisen perusopetuksen oppilaaksioton linjausten kanssa.

Oppilasmäärät vuonna 2025 ja 2024

Vuonna 2025 koulutulokkaita oli 3372. Näistä lähikoulu osoitettiin 2885 oppilaalle. Huoltaja voi esittää kouluun ilmoittautumisen yhteydessä lähikoulutoiveen. Lähikoulutoiveita toteutetaan oppilaaksioton linjausten mukaisesti, mikäli se on mahdollista. Vuosittain osa lähikoulutoiveista jää toteutumatta, koska kouluissa on rajallinen määrä oppilaspaikkoja ja lähikoulutoiveen on esittänyt isompi joukko koulutulokkaita kuin kouluun on mahdollista ottaa uusia oppilaita. Huoltajilla on mahdollisuus hakea toissijaista oppilaspaikkaa, jos osoitettu lähikoulu ei ole mieluinen. Toissijaisen haun jälkeen jäi toteutumatta 37 toivetta. Vuonna 2024 koulutulokkaita oli 3485. Näistä lähikoulu osoitettiin 2849 oppilaalle. Toissijaisen haun jälkeen jäi toteutumatta 61 toivetta.

Vuonna 2025 yläkouluun siirtyviä oppilaita oli 3898. Heistä lähikoulu osoitettiin 1929 oppilaalle. Toissijaisen koulupaikan hakeminen on myös heille mahdollista, mikäli osoitettu lähikoulu ei ole mieluinen. Toissijaisen haun jälkeen jäi toteutumatta 13 toivetta. Vuonna 2024 yläkouluun siirtyi 3958 oppilasta. Heistä lähikoulu osoitettiin 1951 oppilaalle. Toissijaisen haun jälkeen jäi toteutumatta 14 toivetta.

Toteutumatta jäänyt lähikoulutoive on toki harmillinen oppilaan ja perheen näkökulmasta, mutta nykyistä merkittävästi laajempi toiveiden toteutuminen ei ole mahdollista johtuen koulurakennusten rajallisista tiloista, taloudellisista reunaehdoista (esimerkiksi ryhmäkoot) sekä toisinaan myös kielivalintojen takia. Toiveiden toteutumatta jääminen liittyy usein siihen, että jollakin alueella on koulutulokkaita tai yläkouluun siirtyviä tavanomaista enemmän tai vähemmän, ja siitä syystä oppilaita on välttämätöntä ohjata kouluihin siten, että kaikki toiveita ei voida toteuttaa. Jotkut koulut ovat myös erityisen suosittuja, ja niihin kohdistuu toiveita paljon enemmän, kuin on mahdollista toteuttaa.

Painotettu opetus

Vuonna 2025 yläkouluun siirtyvistä painotettuun opetukseen valittiin 718 oppilasta (77 % hakijoista) ja vastaava luku vuonna 2024 oli 694 oppilasta (77,5 % hakijoista). Painotettuun opetukseen hakijoita vuonna 2025 oli 933 ja vuonna 2024 hakijoita oli 896. Suosituimmat painotukset hakijamäärän perusteella olivat: matemaattis-luonnontieteellinen painotus, urheilupainotus ja musiikkipainotus.

Painotettua opetus tarjotaan Espoossa jokaisella suuralueella, mutta painotetun opetuksen kaikkia vaihtoehtoja ei ole jokaisella alueella (katso alla olevat taulukot).

Painotettu opetus alakouluissa

	Espoonlahti	Keski- ja Pohjois-Espoo	Leppävaara	Matinkylä-Olari	Tapiola
Kaksikielinen opetus		Jalavapuisto	Kilonpuisto	Kuitinmäki	Niittykumpu
Englanninkielinen opetus				EIS	Kivimies
Kielikylpyopetus	Soukka			Päivänkehrä	Westendinpui- sto
Musiikki 3lk.	Maininki		Rastaala, Lintuvaara	Päivänkehrä	Jousenkaari
Luma 3lk.	Meritori				

Painotettu opetus yläkouluissa

	Espoonlahti	Keski- ja Pohjois-Espoo	Leppävaara	Matinkylä-Olari	Tapiola
Kaksikielinen opetus	Nöykkiö		Kilonpuisto	Kuitinmäki	Haukilahti
Englanninkielinen opetus				EIS	
Kielikylpy	Espoonlahti				Haukilahti
LUMA	Nöykkiö, Espoonlahti	Järvenperä		Olari	Mankkaa
Musiikki	Maininki		Karakallio		Tapiola
Kuvaamataide	Kaitaa		Viherlaakso		
Ilmaisutaito			Kilonpuisto		Pohjois- Tapiola
Liikunta		Kauklahti			
Urheilu			Leppävaara	Tiistilä	
Tanssi	Maininki				
IT		Saarnilaakso			

Englanninkielisen opetuksen, kaksikielisen opetuksen ja ruotsin kielikylpyopetuksen tarjontaan vaikuttaa keskeisesti se, missä määrin kyseiseen opetusmuotoon rinnastettavaa varhaiskasvatusta on saatavilla eri suuralueilla. Esimerkiksi ruotsinkielistä kielikylpyvarhaiskasvatusta järjestetään pääasiassa Espoon eteläosissa, mikä ohjaa myös alakoulujen ruotsinkielisten kielikylpyluokkien sijoittumista. Painotettua opetusta on lisäksi pyritty sijoittamaan kouluihin, joihin mahdollisimman monella oppilaalla on sujuvat ja turvalliset kulkuyhteydet julkisella liikenteellä. Suosituimpiin

painotuksiin oppilaat ovat valmiita kulkemaan myös pidempiä koulumatkoja, mikä on otettu huomioon opetuksen alueellisessa suunnittelussa.

Huoltajakysely huoltajien kokemuksista

Valtuustoaloite edellyttää kuntalaisten kuulemista, ja tämän vuoksi suomenkielisen perusopetuksen hallintopalvelut toteuttavat keväällä 2026 huoltajakyselyn. Oppilaaksiotto on parhaillaan käynnissä, joten tarkoituksenmukaisin ajankohta kyselylle on hetki, jolloin koulutulokkaiden ja seitsemännelle luokalle siirtyvien oppilaiden huoltajat voivat arvioida koko prosessia – ilmoittautumista, painotettuun opetukseen hakemista sekä oppilaspaikkapäätöstä – asioiden ollessa tuoreessa muistissa. Kyselyyn voivat vastata myös muiden ikäluokkien huoltajat.

Henkilöstöpalaute kouluun ilmoittautumisesta

Suomenkielinen perusopetus on kerännyt Webropol-kyselyn avulla suomenkielisen varhaiskasvatuksen yksiköiltä palautetta kouluun ilmoittautumisesta. Kyselyn tavoitteena on selvittää esiopetusryhmien henkilöstön näkemyksiä siitä, millaista tukea huoltajat tarvitsevat ilmoittautumisprosessissa, miten huoltajia on yksiköissä tähän asti autettu sekä millä tavoin sähköisen ilmoittautumisen sujuvuutta voidaan jatkossa edelleen parantaa.

Huoltajat ovat saaneet tukea ilmoittautumiseen Espoon asiointipalveluista, Hello Espoo -infosta, kulttuuriohjaajilta sekä koulujen ja päiväkotien henkilökunnalta. Lisäksi ilmoittautumisen tueksi on tarjolla ohjevideoita Espoon YouTube-kanavalla.

Edellä mainittujen kyselyiden pohjalta tarkastellaan kouluun ilmoittautumisen kokonaisuutta ja pyritään muodostamaan käsitys prosessin mahdollisista epäkohdista.

Eriytymisen ehkäisy oppilaaksioton keinoin

Eriytymisen ehkäisy oppilaaksioton keinoin nykyisillä oppilaaksioton linjauksilla on haastavaa, koska koulujen välisen eriytymisen taustalla vaikuttavat yhdessä useat rakenteelliset ja alueelliset tekijät. Oppilaiden kotiosoitteet määrittelevät suurelta osin oppilaiden sijoittumisen alueen kouluihin, joten alueiden sosioekonomiset erot heijastuvat suoraan kouluihin. Tuloerot, asumisen hinta ja alueiden maine vaikuttavat perheiden päätöksiin, jotka liittyvät asuinpaikan valintaan. Myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden keskittyminen tietyille alueille vaikuttaa siihen, että koulujen oppilasrakenteet eriytyvät.

Painotetun opetuksen järjestäminen sosioekonomisesti heikommalla alueella saattaa lisätä oppilaiden moninaisuutta koulun sisällä. Painotetun opetuksen vaihtoehdot voivat houkuttaa motivoituneita ja koulutuksellisesti vahvemmista taustoista tulevia oppilaita. Painotetun opetuksen rakenteet voivat toisaalta lisätä valikoitumista, sillä ne vetävät puoleensa oppilaita laajemmalla alueella ja usein perheistä, joilla on vahvemmat valmiudet hakea muualle kuin lähikouluun. Riskinä on tunnistettava, että tavalliset luokat voivat eriytyä kouluyhteisössä sosioekonomisesti ja oppimisen tuen tarpeiden suhteen. Suomenkielisen perusopetuksen painotettu opetus pyritään järjestämään siten, ettei erillisiä painotetun opetuksen luokkia ole, vaan oppilaat ovat osana yleisopetuksen ryhmiä ja osallistuvat painotusaineen opetukseen yhdessä. Tämä ei ole mahdollista esimerkiksi kielipainotuksissa, missä painotus on opetuskieleen liittyvä kokonaisuus, mutta toteutettavissa valtaosassa painotuksista.

Kaikki eriytymiseen vaikuttavat tekijät muodostavat kokonaisuuden, joka edellyttää pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista tarkastelua eriytymisen ehkäisemiseksi. Suomenkielisellä perusopetuksella on tavoitteena toteuttaa valtuustokauden aikana neljä segregaatiota vähentävää toimenpidettä.

Ruotsinkielisen perusopetuksen oppilaaksiotto

Ruotsinkielisessä esi- ja perusopetuksessa on koulukohtaiset oppilaaksiottoalueet ja oppilaan lähikoulu esiopetuksessa ja vuosiluokilla 1–6 määräytyy väestörekisteriin merkityn kotiosoitteen mukaan. Näin huoltajilla on etukäteen tiedossa koulutulokkaan lähikoulu. Lähikoulu vuosiluokille 7–9 osoitetaan 6. vuosiluokan koulun perusteella. Huoltajilla on mahdollisuus hakea lapselleen toissijaista koulupaikkaa. Jos toissijaisia hakijoita on enemmän kuin koulussa on vapaita paikkoja, noudatetaan oppilaaksi otossa seuraavia kriteerejä tärkeysjärjestyksessä:

1. Jatkumo esiopetuksesta perusopetukseen: 1. vuosiluokan oppilaaksiotossa priorisoidaan oppilaita, jotka ovat osallistuneet koulun oppilaaksiottoalueen esiopetukseen
2. Oppilaaseen liittyvä terveydellinen tai muu erityinen syy
3. Sisarusperiaate
4. Muut espoolaiset oppilaat
5. Oppilaat muista kunnista

Ruotsinkielisessä perusopetuksessa ei ole painotettua opetusta. Ruotsinkielisissä sivistyspalveluissa on kartoitettu huoltajien mielipiteitä oppilaaksiottoon liittyen viimeksi oppilaaksiottoalueiden tarkastelun yhteydessä vuonna 2021. Tällöin huoltajat olivat erityisen tyytyväisiä oppilaaksioton ennakoitavuuteen sekä jatkumoon lapsen opinpolulla. Hakemukset toissijaiseen kouluun on pääosin ollut mahdollista hyväksyä ja oppilaaksiottopäätöksiin ei juurikaan haeta muutosta.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite parannusehdotuksia ja selvitys oppilaaksiottoon

Tiedoksi